27-мĕш çул тухать. Хакĕ 20 пус.

1944
ОКТЯБРЬ
7
ШАМАТКУН
198(6693) №

Пĕтĕм тĕнчери пролетарисем, пĕрлешĕр!

Чăваш Коммуни

ВКП(б) ОБКОМĔПЕ
ШУПАШКАР ХУЛА КОМИТЕЧĔН,
ЧАССР ВЕРХОВНЫЙ СОВЕЧĔН
ТАТА ШУПАШКАР ХУЛА СОВЕЧĔН
ХАÇАЧĔ

Шкулсенчи вĕренӳ пахалăхĕ çинчен

СССР Совнаркомĕ «Шкулсенче вĕренӳ пахалăхне лайăхлатмалли мероприятисем çинчен» йышăннă постановлени çутĕç работникĕсем çине, пуринчен ытла учительсем çине, пысăк ответлăх хурать. Учитель—шкулти чи паллă çын. Çамрăк ăрăва çирĕп пĕлӳпе воспитани парасси, тĕпрен илсен, учителĕн кулленхи практикăллă ĕçĕнчен килет. Çавăнпа халĕ, нумай пин çамрăксем парта хушшине ларнă хыççăн, ачасене лайăх вĕрентме учитель валли условисем туса пани тата шкулăн пĕтĕм ĕçне вĕренӳ программине тĕплĕн пурнăçа кĕртсе пырас май организацилени кирлĕ.

Пирĕн республикăри шкулсем кăçал çĕнĕ вĕренӳ çулне иртнĕ çулхинчен лайăхрах хатĕрленсе кĕтсе илчĕç. Элĕк, Калинино, Вăрмар, Çĕрпӳ, Тăвай районĕсем пурне те вĕрентмелли закона ăнăçлăн пурнăçа кĕртнĕ. Вăл районсенче шкул çулне çитнĕ ачасене пĕтĕмпех вĕренĕве явăçтарнă. Асăннă районсенчи шкулсем партипе совет, комсомолпа профсоюз организацийĕсем пулăшнипе, вĕренӳ ĕçне лайăх организацилеме кирлĕ условисене хатĕрлес енĕпе те начар мар ĕçлеççĕ. Вĕсем, шкул çурчĕсемпе вĕренӳ хатĕрĕсене юсанипе пĕрлех, вĕри апат çитерме продуктсем хатĕрленĕ, фронтовиксен ачисене пулăшма тумтирсем пухаççĕ.

Вăрмар районĕнче шкул фондне продуктсем парас шутпа воскресник ирттернĕ. Воскресникe хутшăннă çынсем пĕр кун хушшинче кăна колхозсенче темиçе çĕр ĕçкунĕ тунă. Çав ĕçкунĕсемшĕн колхозсем шкулсене 59 центнер тырă тата пахча-çимĕçсем чылай панă. Халĕ вăл районри шкулсен пурин те вĕри апат организацилеме продуктсем пур. ВКП(б) Обкомĕпе Чăваш АССР Совнаркомĕ, вăрмарсен пуçарăвне ырласа, райкомсемпе райсовет исполкомĕсене çавăн пек фондсем тăвас тĕлĕшпе çине тăрса ĕçлеме хушрĕç. Чылай районсенче çав енĕпе ĕçлеççĕ ĕнтĕ. Элĕк районĕнчи колхозсем шкулсене 162 центнер тырă, 22 центнер кĕрпе, 130 центнер çĕрулми панă. Унта 18 шкулта вĕри апат çитереççĕ. Елчĕк районĕнче шкул ачисене пулăшма тумтирсем, атă-пушмаксем, продуктсем пухасси анлăн сарăлса пырать. Ишлейпе Сĕнтĕрвăрри районĕсенче те çавăн пек фондсем тума тытăннă.

Шкулсенче вĕренӳ ĕçне лайăх йĕркелеме кирлĕ условисене туса парас тесе тăрăшнă çĕрте вĕренӳ пахалăхĕ те çӳллĕ вырăнта пулать. Анчах та çавна пур çĕрте те шута илмеççĕ-ха. Республикăра шкулсем валли вутă хатĕрлесси сӳрĕк пырать. Сăмахран, Чурачăк районĕнче шкулсем валли 3.427 кубометр вутă хатĕрлесе турттармалла пулсан, ку таранччен пурĕ те 100 кубометр çеç турттарнă. Чкаловски, Советски, Çĕрпӳ районĕсем те вутă хатĕрлес тĕлĕшпе сӳрĕк ĕçлеççĕ. Чылай районсенче шкул çурчĕсене юсаса çитермен, шкула çӳреме çул çитнĕ ачасене пулăшассине кирлĕ пек организацилемен. Çавна пула ĕнтĕ хăшпĕр районсем пурне те вĕрентмелли закона пурнăçа кĕртмеççĕ. Çапла, паянхи куна Йĕпреç районĕнче 199 ачана, Куславкка районĕнче 195 ачана, Пăрачкав районĕнче 215 ачана шкула явăçтарман.

Хăшпĕр районсенчи руководительсем тата çутĕç работникĕсем пурне те вĕрентмелли закона пурнăçа кĕртесси ответлă ĕç пулса тăни çинчен кунĕн-çĕрĕн каласма хатĕр. Çав вăхăтрах вĕсем шкулсене пулăшас тĕлĕшпе çине тăрса ĕçлемеççĕ, вĕренӳ пахалăхне лайăхлатас енĕпе нимĕнле ĕçсем те тумаççĕ. Вĕренӳ пахалăхне хут вĕреннин усси çинчен каласнипе мар, шкулсем валли тивĕçлĕ условисем туса панипе çеç лайăхлатма пулать. Çакăн çинчен манма юрамасть.

Чылай районсенче учительсен кадрĕсене хатĕрлес, вĕсен пурнăç условийĕсене лайăхлатас ĕç çине çителĕксĕр çавăрăнса пăхаççĕ. Йĕпреç райсовет исполкомĕн председателĕ Алексеев юлташ вĕренӳ çулĕ пуçланас умĕн районра 44 учитель çитменни çинчен калаçатчĕ, Çутĕç Халăх Комиссариачĕ учительсем тупса паманнишĕн кӳренетчĕ. Чăн та, Çутĕç Халăх Комиссариачĕ районсене пулăшма тивĕçлĕ. Анчах учительсен кадрне хатĕрлес тĕлĕшпе Йĕпреç районĕнче мĕн тунă-ха? Районăн педагогика институтĕнче вĕренме кăçал 10 çын ямалла пулнă. Пĕр çын та яман. Çавăн пекех учительсем хатĕрлекен курса та 14 çын вырăнне 4 çын çеç янă. Улатăр, Хĕрлĕ Чутай, Элĕк районĕсенче учительсене ĕç укçи тата илме тивĕçлĕ продуктсене вăхăтра парса тăмаççĕ. Çак çитменлĕхе пĕтерни—учительсене тухăçлăн ĕçлеме майсем туса пани пулать.

Совет шкулĕ умĕнче таракан хисеплĕ задачăсене пурнăçа кĕртме пирĕн пур условисем те çителĕклĕ. Вăрçă çулĕсенче, уйрăмăнах 1943—1944 çулсенче, партипе правительство шкулшăн, вĕренекенсемпе учительсемшĕн тимлĕн тăрăшнине пула, вĕренӳ пахалăхне лайăхлатас енĕпе нумай мероприятисем ĕçе кĕртнĕ. Арçын ачасемпе хĕрачасене уйрăмăн вĕрентмелле туни, вĕренӳ ĕçĕнче ăмăртăва пăрахăçа кăларни, пĕлĕве цифрăсемпе хакламалла туни, «вĕренекенсем хăйсене тыткаламалли правилăсене» ĕçе кĕртни, — çаксем совет шкулĕн ĕçне лайăхлатма май параççĕ. Çутĕç работникĕсемпе учительсен кулленхи тивĕçĕ—çав мероприятисене çирĕппĕн пурнăçласа пырса, вĕренӳ çулĕн малтанхи кунĕсенчех вĕренӳ ĕçне лайăх йĕркелемелле тăвасси пулать.

Мĕн тумалла-ха халĕ учительсемпе çутĕç органĕсен? Ачасене шкулти йĕркепе паллаштармалла, дисциплинăна, ĕçе хăнăхма, тирпейлĕ пулма, уроксене вăхăтра хатĕрленме вĕрентмелле. Учитель вĕренекенĕн кашни утăмне пĕлсе тăтăр. Учителĕн уроксене тĕрĕс организацилес пулать, хушнă ĕçсене мĕнле пурнăçа кĕртнине яланах тĕрĕслесе тăмалла. Анчах та хăшпĕр учительсем хăйсен хисеплĕ тивĕçне чыслăн пурнăçлаймаççĕ-ха. Хăшпĕр шкулсенче ачасен дисциплинине йĕркелемен, уроксене кирлĕ пек ирттермеççĕ. Çак çитменлĕхсене пĕтерес тесен, çутĕç органĕсен учительсен ĕçне тĕрĕслесе тăрас ĕçе татăклăнах вăйлатмалла, учительсене методика тĕлĕшĕнчен куллен пулăшса пымалла.

Çутĕç органĕсен учительсен пĕлĕвне ӳстерес енĕпе тимлĕн ĕçлемелле. Вăрçă çулĕсенче шкулсене çамрăк учительсем нумай пычĕç. Вĕсем хăйсен задачисене çутĕç органĕсем куллен пулăшса пырсан кăна ăнăçлăн пурнăçа кĕртме пултараççĕ. Учительсене заочнăй йĕркепе вĕрентессине, консультацисем парассине йĕркелес пулать. Çак тĕлĕшпе Çутĕç Халăх Комиссариачĕн татăклă мерăсем йышăнмалла.

Çамрăк ăрăва воспитани парас тĕлĕшпе комсомол организацийĕсем çине пысăк ответлăх хунă. ВЛКСМ Центральнăй Комитечĕн XII-мĕш пленумĕ комсомолăн шкулсенчи ĕçне лайăхлатас тĕлĕшпе татăклă кăтартусем пачĕ. ВЛКСМ райкомĕсемпе пуçламĕш организацисен хăйсен пĕтĕм ĕçне шкул умĕнче тăракан задачăсене пурнăçлас май йĕркелемелле. Комсомол — учителĕн çывăх помощникĕ, унăн учительпе кулленхи ĕçре пулăшмалла.

Совет шкулĕ çамрăк ăрăва хамăрăн тăван çĕршыва чĕререн юратакан, халăх ĕçĕшĕн вăя шеллемесĕр ĕçлекен, çирĕп пĕлӳллĕ тата пултарулла çынсем туса пăхса ӳстерме тивĕçлĕ. Учительсемпе çутĕç работникĕсем хăйсен ответлăхне туйса ĕçлесен тата партипе совет, комсомол, профсоюз организацийĕсем вĕсене куллен пулăшса пырсан, çав задачăна ăнăçлăн пурнăçа кĕртме пулать, пурнăçламалла та.

ОКТЯБРЬ УЯВĔ УМĔНХИ СОЦИАЛИЗМЛĂ ĂМĂРТУ

Зимин юлташ нормăна 700 процент тултарнă

КАНАШ, октябрĕн 6-мĕшĕ. (**Телефонпа**). Вагонсем юсакан заводри нумай рабочисем уяв умĕнхи ăмăртура çĕнĕрен çĕнĕ çитĕнӳсем тăваççĕ. Формировщик Зимин юлташ, смена начальникĕн Кучма юлташăн канашне шута илсе, ĕç тухăçлăхне темиçе хут ӳстернĕ. Малтанхи вăхăтран пуçласах вăл ĕç нормине чылай ирттерсе тултарма тытăннă. Халĕ Октябрь уявĕ умĕнхи социализмлă ăмăртăва хутшăнса, вăл кашни кун 7-шер норма тултарать. Вăл Октябрь уявне нормăна 800 процент тултарнипе кĕтсе илме пулнă. «Эпĕ хамăн обязательствăна пур-пĕрех пурнăçа кĕртетĕп», тет Зимин юлташ.

(**Хамăр инфор.**).

Стахановла ĕçлекен бригадăсем

Шупашкарти Атăл леш енчи торф кăларакан предприяти, август уйăхĕнчи плана ирттерсе тултарса, ВЦСПС-па Топливо промышленность Халăх Комиссариачĕн виççĕмĕш премине илме тивĕçлĕ пулчĕ.

Халĕ, Октябрь уявĕ умĕнхи ăмăртăва хутшăннă хыççăн, предприяти коллективĕ çĕнĕ çитĕнӳсем тума сăмах пачĕ. Вăл хăйĕн обязательствине ăнăçлăн пурнăçа кĕртсе пырать. Коллектив сентябрь уйăхĕнчи плана торф типĕтес тата пуçтарас енĕпе 174 процент, кăларнă торфа электростанцине турттарас енĕпе 168 процент тултарчĕ. Ăмăртура Свешникова юлташ бригади малта пырать. Вăл, иртнĕ вăхăтра кая юлса пынă пулсан, халĕ плана 180 процент тултарать. Çапла вара Свешникова юлташ бригади предприятири куçса çӳрекен Хĕрлĕ ялава илме пултарчĕ. Васильева бригади те унтан юлмасть. Çак бригадăри Казанкова, Илюшкина, Елизарова, Иванова, Александрова, Кудряшова юлташсен сменисем нормăна яланах ирттерсе тултараççĕ.

Грузчиксен бригадисем хушшинче Лаврентьева, Александрова, Веселова, Егорова, Прокопьева бригадисем малта пыраççĕ. Вĕсем ĕç нормине кулленех 130—140 процент таран тултараççĕ.

Халĕ пĕтĕм коллектив Октябрь уявĕ умĕнхи социализмлă ăмăртура торф предприятийĕсем хушшинче мала тухассишĕн кĕрешет.

СЫРЦОВ.

ВКП(б) Обкомĕн парторгĕ.

Пăла çинчи электростанци

Елчĕкре Кĕсен Пăлана пĕвелесе электростанци тунă. Сентябрь уйăхĕнче малтанхи хут районри учрежденисене электричество кĕртнĕ. Çак станци Елчĕкри тата çывăхри колхозсене те энерги пама пултарать.

Кĕрхи çĕртме—килес çулхи вăйлă тырпул никĕсĕ

6 колхоз кĕрхи çĕртме туса пĕтернĕ

ЕЛЧĔК, октябрĕн 6-мĕшĕ. (**Телефонпа**). Районра малта пыракан колхозсем кĕрхи çĕртме туса пĕтереççĕ. Куçса çӳрекен Хĕрлĕ Ялав илнĕ Ворошилов ячĕпе тăракан колхоз, унпа ăмăртакан «Марс» колхоз тата «Ново-Ищеряково», «Красный восток», «Журавлевка», Крупская ячĕпе тăракан колхозсем кĕрхи çĕртме тумалли плана тултарчĕç.

Анчах пĕтĕм районĕпе илсен, кĕрхи çĕртме тăвас ĕç япăх пырать-ха. Октябрĕн 5-мĕшĕ тĕлне плана пурĕ те 44 процент кăна тултарнă. Уйрăмăнах Тĕмерти «Новая жизнь», Чăваш Тăрăмĕнчи «Авангард», Хăвăл Çырмари «Новая волна» тата Кĕçĕн Елчĕкри «Октябрь» колхозсем юлса пыраççĕ.

Халĕ кашни колхозрах Саратов облаçĕнчи Калинин ячĕпе тăракан колхоз членĕсем чĕнсе калланине сӳтсе-яваççĕ.

В. МАРКОВ,

Райçĕрĕç пайĕн заведующийĕ.

Кĕрхи çĕртме планне тултарнă

КРАСНОАРМЕЙСКОЕ, октябрĕн 6-мĕшĕ. (**Телефонпа**). «Янмурзино» колхозăн кăçал планпа 150 гектар кĕрхи çĕртме тумалла. Октябрĕн 1-мĕшĕ тĕлне колхоз кĕрхи çĕртме планне пĕтĕмĕшпех тултарчĕ. Паянхи куна планран ирттерсе 10 гектар сухаланă. Çĕртме тунă çĕрте пĕтĕмпе 16 çын ĕçлет, вĕсенчен 13-шĕ комсомолецсемпе çамрăксем. Вĕсем кашниех ăмăртура мала тухассишĕн ырми-канми ĕçлеççĕ, кунсерен 1,15—1,20 гектар сухалаççĕ. Комсомол организацийĕн секретарĕ Ильин юлташ çамрăк сухаçăсен ăмăртăвне тивĕçлипе организациленĕ.

Н. СКВОРЦОВ,

ВЛКСМ райкомĕн секретарĕ.

„Ку тĕлĕшпе нимĕн те пĕлместпĕр...“

Йĕпреç районĕнчи малта пыракан «Путиловка», «Эконом», «Красный фронтовик» тата ытти хăшпĕр колхозсем авăн çапас, государствăна тырă парас ĕçсене ăнăçлăн ĕçлесе пыраççĕ. Октябрĕн 5-мĕшĕ тĕлне 25 колхоз государствăна тырă парса татнă. Анчах «Победа», «Герой», «Красный водник», «Красный урожай» тата Калинин ячĕпе тăракан колхозсем государствăна тырă парас тĕлĕшпе çаплипех юлса пыраççĕ. Колхозсенче МТС ĕçленĕшĕн натуроплата тӳлесси уйрăмах япăх пырать. Ку енĕпе октябрĕн 1-мĕшĕ тĕлне плана пĕтĕм районĕпе 68,5 процент кăна тултарнă. Авăна паянхи кун тĕлне 70 процент кăна çапнă, кĕрхи çĕртме вара пурĕ те 20 процент çеç сухаланă.

Районри колхозсем вăрлăхлăх хăварнă куракăсене пухса кĕртесси çине пачах та çителĕксĕр çаврăнса пăхаççĕ. Райçĕрĕç пайĕнчи «даннăйсем» тăрăх, колхозсен кăçал вăрлăхлăх куракăсем 525 гектар çинчен пухса кĕртмелле. Анчах ку «даннăйсем» райçĕрĕç пайĕнчи хут айне путнă çынсемшĕн кăна тĕрĕс. Мĕншĕн тесен, вăрлăхлăх хăварнă куракăсенчен 21 гектарне колхозсем тахçанах утă валли çулса илнĕ.

Çулса пухнă вăрлăхлăх куракăсене çапасси тата шĕкĕлчесси мĕнле пыни çинчен никам та, нимĕн те пĕлмест. Райçĕрĕç пайĕн главнăй агрономĕ Громов тӳррипех çапла каларĕ:

— Ку тĕлĕшпе нимĕн те пĕлместпĕр, — терĕ.

Хĕл çывхарса килет. Вăрлăхлăх куракăсем юр айне юлма пултараççĕ. Анчах уншăн никам та кулянмасть пулас кунта.

В. РЗАЙ.

(Хамăр корр.).

Чăваш АССР Совнаркомĕпе ВКП(б) Обкомĕнче

1944 çулта кĕрхи çĕртме тунă çĕрте ĕçлекен трактористсемпе колхозниксене хавхалантармалли мерăсем тата çав ĕçре горючи расходламалли йĕрнесем çинчен

ССР Союзĕн Совнаркомĕ «1944 çулта кĕрхи çĕртме тунă çĕрте ĕçлекен трактористсемпе колхозниксене хавхалантармалли мерăсем çинчен» тата «Кĕрхи çĕртме тунă çĕрте горючи расходламалли йĕркесем çинчен» 1944 çулхи сентябрĕн 28-мĕшĕнче йышăннă постановленисем тăрăх, МТС-семпе колхозсенчи трактористсемпе колхозниксене кĕрхи çĕртме тумалли плана тултарас ĕçре хавхалантарас шутпа, Чăваш АССР Халăх Комиссарĕсен Совечĕпе ВКП(б) Обкомĕн бюровĕ çапла йышăнчĕ:

1. МТС-сенче кĕрхи çĕртме тума уйăрнă тракторсем валли сезонри нормăсем çакăн чухлĕ тăвас: СХТЗ маркăллă урапаллă тракторпа — 50 гектар, газогенераторлă тракторпа—80 гектар, СТЗ-НАТИ тракторпа—100 гектар тата ЧТЗ тракторпа — 150 гектар сухаламалла.
2. Кĕрхи çĕртмене сезонра пĕр лашапа 10 гектар тата пĕр мăшăр вăкăрпа 5 гектар сухаламалла тăвас.
3. Колхоз правленийĕсене 1944 çулта çапла тума сĕнес:

   а) кĕрхи çĕртме тумалли сезонри нормăна тултарнă трактористсене 60 ĕçкунĕ таран преми памалла, çав нормăна ирттерсе тултарсан, нормăран ытлашши сухаланă кашни гектаршăн ĕçкунĕсем 1,5 хут ӳстерсе памалла;

   б) трактористсене вĕсем кĕрхи çĕртме тунă çĕрте ĕçлесе илнĕ кашни ĕçкунĕшĕн натурăпа памалли минимум шутĕнчен авансла пĕр килограмран кая мар тĕш тырă памалла;

   в) кашни лашапа тата мăшăрлă кӳлнĕ вăкăрсен кашни мăшăрĕпе кĕрхи çĕртме тумалли сезонри нормăна тултарнă колхозниксене 10 ĕçкунĕ чухлĕ преми памалла, сезонри нормăна ирттерсе тултарсан вара нормăран ытлашши сухаланă кашни гектаршăн ĕçкунĕ икĕ хут ӳстерсе çырмалла.
4. Главнефтеснабăн Чăваш республикинчи конторин директорне Козлов юлташа кĕрхи çĕртме тума уйăрнă тивĕçлĕ фондсенчен çителĕклĕ таран горючипе сĕрмелли материалсем уйăрса пама хушас.
5. Кĕрхи çĕртме тунă çĕрте тракторсемпе сухаланă чух горючи расходламалли халичченхи нормăсене 5 процент чухлĕ ӳстерес.
6. Кăçалхи сентябрĕн 1-мĕшĕнчен пуçласа 1944 çулта МТС-сене автол памалли нормăна çапла тăвас: вĕсене краçин панă хисепрен 9 процент чухлĕ автол, лигроин панă хисепрен 7,5 процент чухлĕ автол тата дизель топливи панă хисепрен 7 процент чухлĕ автол памалла тăвас.
7. Кĕрхи çĕртмене лайăх пахалăхлă туса хăварас тата сухалакан тăпран сийне тарăнлатас шутпа, предплужниксем лартнă плугсемпе сухаланă чухне предплужниксем лартман плугсемпе сухаланă чухнехинчен горючи расходламалли нормăна 10 процент ӳстерме Чăваш АССР Çĕрĕç Халăх Комиссариатне ирĕк парас.
8. Нумай çул хушши ӳсекен курăксем икĕ тата виçĕ çул хушши ӳснĕ çĕрсем çинче кĕрхи çĕртме тунă чухне ĕç нормисене тата горючи расходламалли нормăсене нумай вăхăт хушши сухаламасăр выртнă çĕре сухалама тунă нормăсемпе танлаштарма, нумай çул хушши ӳсекен курăксем виçĕ çултан ытларах пулнă вырăнсенче кĕрхи çĕртме тунă чухне вара çеремлĕ çĕре сухалама тунă нормăсемпе танлаштарма Чăваш АССР Çĕрĕç Халăх Комиссариатне ирĕк парас.

Çамрăк сухаçăсен ăмăртăвĕ

Республикăри çĕршер çамрăк сухаçăсем кĕрхи çĕртме тумалли плана ăнăçлăн тултарас тĕлĕшпе социализмлă ăмăртăва хутшăнчĕç. Советски районра 113 комсомолец кĕрхи çĕртме тунă çĕрте ĕçлеççĕ.

Канаш районĕнчи «Мотор» колхозра та комсомолецсем çак ĕçе тивĕçлипе тытăннă. Сентябрь уйăхĕнче вĕсем кĕрхи çĕртме тăвас ыйтупа пуху ирттернĕ. Ку пухура ялсовет тата колхоз председателĕсем, бригадирсем пулнă, ĕç планĕпе паллашнă. Пухура çĕртме планне 10 кун хушшинче вĕçлеме пулса решени йышăнса хăварнă. Халĕ вĕсем хăйсен йышăнăвне ĕçре пурнăçлаççĕ.

Çĕрпӳ районĕнчи «Глиссер» колхозра 6 комсомолец 70 гектар кĕрхи çĕртме тунă. Комсомолец Петр Ильин хăй кăна икĕ касăллă плугпа 21 гектар сухаланă. Комсомол организацин секретарĕ Николаев юлташ çамрăк сухаçăсен ăмăртăвĕ мĕнле пынипе кунсеренех интересленет.

Ишлей районĕнчи «Коммунист» колхозра кĕрхи çĕртме тăвас тĕлĕшпе çамрăк сухаçăсен звенине тунă. Звенора 3 çын. Вĕсем халиччен 46 гектар сухаланă. Октябрĕн 10-мĕшĕ тĕлне çĕртме туса пĕтерме шутлаççĕ.

Трактористсем те ăмăртăва анлăн хутшăнчĕç. Елчĕк районĕнче 67 тракторист ăмăртăва хутшăннă. Вĕсем планпа 501 гектар сухалас вырăнне 603 гектар сухаланă, 1500 килограмм горючи перекетлесе хăварнă. Странков юлташ ертсе пыракан бригадăн 120 гектар сухаламалла пулнă, вăл 254 гектар сухаланă, 300 килограмм горючи перекетлесе хăварнă.

Анчах та МТС-семпе колхозсенчи пуçламĕш организацисем кĕрхи çĕртме планне вăхăтра тултарас тĕлĕшпе пурте мар тивĕçлипе ĕçлеççĕ. Çĕртме тăвасси уйрăмăнах Кувакино, Первомайски, Пăрачкав, Йĕпреç районĕсенче япăх пырать. Ку вăл ВЛКСМ райкомĕсем çамрăк сухаçăсен ăмăртăвне чăнласа пуçарманнине, ялсенчи комсомолецсемпе çамрăксене çав ĕçе явăçтарманнине кăтартса парать.

Комсомол организацисен пĕтĕм ĕçе хуçалăхпа политика задачисемпе çыхăнтарса туса пымалла. Ялсенчи комсомолецсен хальхи задачи — колхозсемпе МТС-сене кĕрхи çĕртме тума пулăшасси.

Çак задачăна ăнăçлăн пурнăçлас тесен, комсомолецсемпе çамрăксен кĕрхи çĕртме тăвас тĕлĕшпе пыракан ăмăртăва анлăрах сармалла.

А. ТОКАРЕВ,

ВЛКСМ Обкомĕн секретарĕ.

Совет Информаци Бюровĕнчен

ОКТЯБРĔН 5-МĔШĔНЧИ ОПЕРАТИВНĂЙ СВОДКА

Октябрĕн 5-мĕшĕнче Югослави çĕрĕнче ПЕТРОВГРАД хулинчен çурçĕртерехре тата кăнтăртарахра пирĕн çарсем, Югослави халăхĕн ирĕклĕх çарĕн чаçĕсемпе пĕрле кĕрешсе, ПАНЧЕВО хулипе чугун çул узелне тытса илнĕ, çавăн пекех тата халăх пурăнакан ытти 50 пункта ытла йышăннă, вăл шутра — АЛЕКСАНДРОВО, БАШАЙИД, МЕЛЕНЦИ, МУЗЛЯ, ОЧКА, ЧЕНТА, БАРАНДА, ОПОВО, СЕФКЕРИН, ГЛОГОНИ, ВОЙЛОВИЦА, СТАРЧЕВО ятлă пысăк ялсем тата НОВА КЫРНИЯ, ЧЕСТЕРЕК, МЕЛЕНЦИ чугун çул станцийĕсем. Тĕрĕсленĕ даннăйсем тăрăх, ПЕТРОВГРАД хулипе ВРАШАЦ хули районĕсенчи аэродромсенче пирĕн çарсем тăшманăн 76 самолетне тытса илнĕ.

Фронтăн ытти участокĕсенче разведчиксем шыраса çӳренĕ тата чылай пунктсенче тĕллĕн-тĕллĕн çапăçнă.

Октябрĕн 4-мĕшĕнче пирĕн çарсем, тĕллĕн-тĕллĕн çапăçса, тăшманăн 37 танкне çĕмĕрсе тăкнă.

☆ ☆ ☆

Югослави çĕрĕнче Петровград хулинчен кăнтăртарахра пирĕн çарсем, Югослави халăхĕн ирĕклĕх çарĕн чаçĕсемпе пĕрле кĕрешсе, Панчево хулипе пахă чугун çул узелне туртса илнĕ. Панчево хули Белград хулинчен 14 километр çурçĕр-хĕвелтухăçнерехре, Дунай шывĕн çурçĕр хĕрринче ларать. Совет чаçĕсем нимĕçсене Дунай шывĕ патĕнче ларакан Войловица тата Старчево ятлă пысăк ялсенчен хĕссе кăларнă. Унти çапăçусенче тăшман йывăр çухатусем тӳсет. Пирĕн çарсем нимĕçсенчен хĕçпăшалпа боеприпас нумай тытса илнĕ, 3 апат-çимĕç склачĕ, горючи склачĕ тата çар пурлăхĕ тиенĕ 2 чугун çул эшелонĕ туртса илнĕ. 1000 нимĕçпе венгера çити тыткăна илнĕ.

Петровград хулинчен çурçĕртерехре пĕр соединени чаçĕсем, тăшманпа çапăçса, 20 километр малалла кайнă, çулсен узелĕ пулса тăракан Башайид ялне туртса илнĕ. Аякран кайса çавăрса илмелли ăста маневр туса, пирĕн подразделенисем тăшманăн пĕр ушкăнĕн каялла чакмалли çулĕсене пӳлсе лартнă. Совет боецĕсем нимĕçсене темиçе енчен атакăланă та тăшманăн 800 салтакĕпе офицерне ытла пĕтерсе тăкнă.

* * *

Ломжа хулинчен хĕвеланăçнерехре нимĕç разведчикĕсен икĕ ушкăнĕ çĕрле, артиллери хӳтĕлесе тăнипе, Нарев шывĕ урлă каçма хăтланнă. Пирĕн боецсем гитлеровецсене пулеметсемпе персе, каялла сирсе янă. Тепĕр участокра тăшман пирĕн позицисене атакăланă. Совет артиллерисчĕсемпе пехотинецĕсем вăйлăн пеме тытăннă. Нимĕçсен вара ирĕксĕрех каялла чакма тивнĕ. Анчах вĕсем часах тепĕр хут атакăланă, çапах та нимĕнле çитĕнӳ те тăваймаи. Тăшман атакисене сире-сире ярса, пирĕн подразделенисем гитлеровецсене пĕр батальон ытла вĕлерсе пĕтернĕ, нимĕçсен 15 танкĕпе хăй тĕллĕн çӳрекен туппине çунтарса янă е персе çĕмĕрнĕ.

* * *

Дрогобыч облаçĕнче Турка хулинчен кăнтăр-хĕвелтухăçнерехре пирĕн подразделенисем малалла кайнă, хăйсен позицийĕсене лайăхлатнă. Пĕр участокра совет боецĕсем çĕрле, çăра тĕтре тăнă вăхăтра, тăшман тылне тухнă та гитлеровецсен траншейисене вăркăнса кĕрсе кайнă. Гитлеровецсен сехри хăпса тухнă. Тăшманăн уйрăм ушкăнĕсем хирĕç тăнине çĕнтерсе тăкса, пирĕн подразделенисем паха çӳллĕ вырăна туртса илнĕ. 300 нимĕç салтакĕпе офицерне çити пĕтерсе тăкнă. Трофейсем тытса илнĕ, вăл шутра 12 тупăпа миномет, пулеметсем, автоматсем нумай тата боеприпас склачĕ. 60 гитлеровеца тыткăна илнĕ.

* * *

Пирĕн çарсем тытса илнĕ документсем нимĕç çарĕнче дисциплина пĕрмаях пăсăлса пынине кăтартаççĕ. Акă, сăмахран, нимĕçсен 23-мĕш пехотнăй дивизийĕн командирĕ 1.590-мĕш номер приказĕнче çапла çырать: «...Салтаксем нумайĕшĕ çапăçуран пăрănма тăрăшаççĕ, малти позицисенчен пăрахса каяççĕ, тĕрлĕ сăлтавсем тупса, е обоза, е тыла каяççĕ». Нимĕçсен 21-мĕш пехотнăй дивизи штабĕн начальникĕ Адлер хăйĕн приказĕнче çапла çырать: «Салтаксем питĕ нумайĕшĕ хăйсен чаçĕсенчен юлма пуçларĕç, çавăнпа ку япалана питĕ хăвăрт чи хаяр наказанисем парса пĕтерсе лартас пулать. Çăмăллăн куçса çӳрекен отряд тунă, отряда Пуккель майор ертсе пырать. Çак отряд дивизи тăракан вырăнта кая юлнă салтаксене пурне те тытса чарать. Çав тытса чарнисене пурне те хирти суда памалла, вĕсене пурне те персе пăрахмалла тумалла. Çавăн пек суд тунисене персе пăрахни çинчен кулленхи приказсенче пĕлтерсе тăмалла». Нимĕçсен 329-мĕш пехотнăй дивизийĕн 552-мĕш полкĕнчен тыткăна лекнĕ салтак Гельмут Штиль çапла каласа кăтартнă: «Нумай пулмасть пире офицерсем 10-мĕш армейски корпус командирĕн приказне вуласа кăтартрĕç. Унта çапла каланă: пĕр-пĕр çар чаçĕ каялла чаксассăн, унăн подразделенийĕсенче пуринче те кашни вуннăмĕш салтака персе пăрахмалла», тенĕ.

Çак фактсем нимĕç çарĕнче дисциплина мĕнле тănине питĕ лайăх кăтартса параççĕ. Юлашки вăхăтра Гитлер командованийĕ хăйсен чаçĕсенчен юлнă е çапăçу хирĕнчен тарнă салтаксене ушкăнĕ-ушкăнĕпех персе пăрахать. Анчах та нимĕç çарĕ арканса каяссине салтаксене пере-пере пăрахнипе чарма çук.

Отечественнăй вăрçă фрончĕсенче

Пирĕн çарсем Югослави халăхĕн ирĕклĕх çарĕн чаçĕсемпе пĕрлешнĕ

(„Красная звезда“ хаçатăн специальнăй корреспондентĕнчен

Румынсен Турно-Северин хулинчен кăнтăртарахра Югослави территорийĕнче кĕрешекен пирĕн çарсем, нимĕçсемпе вăйлăн çапăçса, паян каллех малалла куçнă. Нимĕç оккупанчĕсенчен темиçе яла тата темиçе чугун çул станцине ирĕке кăларнă. Çавна пула пирĕн наступлени туса пыракан çарсем паян Югослави халăхĕн ирĕклĕх çарĕн чаçĕсемпе пĕрлешнĕ.

Фронтăн çак участокĕнче нимĕçсен горно-стрелковăй чаçĕсем кĕрешеççĕ. Хӳтĕлеме меллĕ вырăнпа усă курса, вĕсем пирĕн çарсене вăйлăн персе хирĕç тăраççĕ, час-часах контратакăсем тăваççĕ. Пирĕн чаçсем, тунă ăнăçăва малалла ӳстерсе пырса, нимĕçсене хăйсен позицийĕсенчен хĕссе кăлараççĕ, каялла чакараççĕ, пĕтерсе пыраççĕ. Наступленин малтанхи кунĕсенче кунта нимĕçсен горно-стрелковăй дивизине аркатса тăкнă, Альп дивизине пысăк çухату тӳстернĕ тата тăшманăн ытти чаçĕсене те йывăр поражени тӳстернĕ.

Çӳреме йывăр туллă-вăрманлă вырăнта ирĕксĕрех темиçе çулпа наступлени туса пыма тивет. Пирĕн çарсем чи малтан Дунай шывĕн çурçĕрпе хĕвелтухăç кукрисене нимĕçсенчен тасатнă. Анчах та татăклă çапăçусем унтан кăнтăртарахра, ту хушшинчи пысăк улăх хĕвеланăçнелле тăсăлса выртнă вырăнта пулса иртнĕ. Унта Ниш хули еннелле чугун çулпа шоссе çулĕ каяççĕ.

Нимĕçсен çав улăха хӳтĕленĕ группировки хăйĕн вăйĕсен пĕр пайне хăйĕн флангне хӳтĕлеме янă. Çапла туса, нимĕçсем пирĕн çарсене тусем çинчен çак улăха анма парасшăн мар пулнă. Анчах та пирĕн командовани, кунти лару-тăрăва шута илсе, хăйĕн тĕп вăйĕсене тепĕр еннелле каякан улăха янă. Нимĕçсен горно-стрелковăй дивизине пирĕн наступлени туса пыракан çарсем питĕ вăйлă пырса çапнă та аркатса тăкнă, çав дивизипе çыхăнса кĕрешекен ытти чаçсем те вара поражени тӳснĕ.

Çапах та нимĕçсем улăха анмалли вырăнсене калама çук хытă хӳтĕленĕ. Тăшманăн ту тупписемпе миномечĕсен батарейисем çулсемпе сукмаксем çине персе тăнă. Пирĕн подразделенисене йышлă пулеметсем пӳлсе тăнă. Пирĕн çав батарейăсене хирĕç кĕрешме тивнĕ, авиаци чĕнсе илме тивнĕ, нимĕçсен персе тăракан позицийĕсем патне истребительсен ушкăнĕсене яма тивнĕ, тусем хушшинчи çулсем çинче тата кашни ялтах хаяррăн çапăçма тивнĕ. Юлашкинчен, пирĕн чаçсен аякран кайса çавăрса илмелли маневр тума тивнĕ. Çапла туса, тăшмана хăйĕн позицийĕсенчен хĕссе кăларнă, тĕрлĕ енчен атакăласа, унăн çирĕплетнĕ пункчĕсене пĕтерсе тăкнă. Фронтăн çак участокĕн картти çине тĕплĕн пăхсан, çав улăхăн икĕ айккинче ларакан вăрманлă тусем çинче çавăн пек çавăрса илмелли маневрсем тума мĕн тери хĕн пулнине ăнланса илме пулать. Стрелковăй чаçсемпе подразделенисем малалла час-часах пĕчĕк ушкăнсемпе, çăмăл хĕçпăшал илсе çеç кайнă. Çулсем çук пирки час-часах тягачсемпе, транспортерсемпе, автомашинăсемпе усă курма май пулман. Кунта пуринчен ытла лашасемпе анлăн усă курнă, лашасем çитмен чухне мулсене, буйволсене кӳлнĕ.

Пирĕн подразделенисем, тусем çинчи сукмаксемпе, ту хушăкĕсемпе, пĕчĕк шывсен чуллă çыранĕсемпе пырса, тăшманăн хирĕç тăракан узелĕсенчен айккипе иртсе кайнă. Разведчиксем малта пынă, вĕсем засадăсемпе чăрмавсем пурри çинчен систерсе пынă. Тăшман засадисем ăçта вырнаçса тăнине пĕлмешкĕн тусен вăрманлă айккисене тата хушăкĕсене лайăх пăхса тухмалла пулнă. Çапла, акă, сылтăмри флангра пирĕн разведчиксем Габриашитов сержантпа Сухач ефрейтор ту хушшинче пытанса ларнă нимĕç засадине асăрханă. Вара пирĕн ытти боецсем чăнкă çыран çине хăпарса кайнă та нимĕçсем çине гранатăсем вăркăнтарнă. Ту хушшине Сагитов офицерăн подразделенийĕ вăркăнса кĕнĕ. Вăл пĕр ял патне пырса тухнă. Çав ял тăшманăн флангри çирĕплетнĕ пункчĕ пулнă. Тылран сасартăк атакăласа, нимĕçсене çав ялтан хăваласа кăларнă.

Пирĕн подразделенисен пĕр ушкăнĕ тăшмантан Штубик ялĕнчен кăнтăртарахри вырăнпа пырса иртсе кайнă. Вăл ту сукмакĕсемпе тата Тимок шывне кĕрекен пĕчĕк шывсен çыранĕсемпе пынă. Унта та нимĕçсен заслонĕсемпе, засадисемпе тытăçа-тытăçа илме тивнĕ. Тепĕр кунне нимĕçсем пирĕн çарсем вĕсенчен айккипе пырса иртсе кайнине сиснĕ. Вĕсем пемелли çар хатĕрĕсене тата çăмăллăн куçакан подразделенисене флангсене куçарма пуçланă, вĕсен батальон таран вăйĕсем тата пĕччен танкĕсем контратакăсем тунă, анчах та вĕсем пирĕн çарсене хăйсене хупăрласа илме чарайман. Пирĕн малти чаçсем, вĕсен шутĕнче çăмăллăн куçакан горно-стрелковăй ушкăнсем, çав улăхăн икĕ енĕпе те иртсе кайма ĕлкĕрнĕ.

Нимĕç çарĕсем умне пысăк хăрушлăх тухса тăнă, вĕсем вара каялла чакма пуçланă. Пирĕн чаçсем фронтран та, флангсенчен те пырса çапнипе, вĕсем пĕр йĕркесĕр каялла чакнă. Хальхи вăхăтра тусем хушшинчи ансăр улăхра вăйлă çапăçусем пыраççĕ. Нимĕçсен лӳчĕркеннĕ чаçĕсем çав улăхран тусем хушшинчи çулсемпе тата тусен вăрманлă айккипе хĕвеланăçнелле тухса тарма хăтланаççĕ. Пирĕн подразделенисем вĕсен çулĕсене пур çĕрте те ту тупписемпе, минометсемпе, пулеметсемпе персе пӳлеççĕ. Нимĕçсем питĕ пысăк çухатусем тӳсеççĕ. Тыткăна илнисем пур.

Тепĕр участокра питĕ паха ĕç пулса иртнĕ. Пирĕн наступлени туса пыракан чаçсем. Дунай шывĕ хĕрринчи улăхпа çурçĕр-хĕвеланăçнелле куçса пырса, пĕр ялăн хĕвелтухăç хĕррине çапăçма пуçланă. Çав вăхăтра Югослави халăхĕн ирĕклĕх çарĕн чаçĕсем Хĕрлĕ Çарпа пĕрлешме хĕвеланăç енчен çĕмĕрсе пынă. Югославсем тусем çинчен улăха аннă та, пирĕн чаçсемпе çыхăнса, çав ялăн хĕвеланăç хĕррине атакăланă. Икĕ енчен те пырса хĕссен, нимĕçсен гарнизонĕ кăнтăр еннелле тухса кайма хăтланнă, анчах та унăн çулĕсене унта пӳлсе лартнă, ăна вара пĕтĕмпе тенĕ пекех пĕтерсе тăкнă.

Майор К. ТОКАРЕВ.

ÇАПĂÇУРИ ÇАР («Красная Звезда» хаçатăн октябрĕн 5-мĕшĕнче тухнă номерĕ).

ПУХУ КУН ЙĔРКИНЧЕ— ÇАМРĂКСЕНЕ ВĔРЕНТЕС ЫЙТУ

Нумаях пулмасть Якунин юлташ главнăй инженер пулса ĕçлекен заводри пĕр цехра комсомолецсен уçă пухăвĕ пулса иртнĕ. Пухăвăн кун йĕркинче çамрăксене вĕрентес ыйту тăнă.

Çакă вăл — çамрăксен пурнăçĕнчи чи кирлĕ ыйту. Мĕнле професси суйласа илмелле, мĕнле вĕренмелле? Çак задачăна ăнăçлăн татса парасси пурнăç çулне тĕрĕс суйласа илессине пĕлтерет. Çавăнпа та ĕнтĕ комсомолецсем çак ыйтăва сÿтсе-явма малтанах тĕплĕн хатĕрленнĕ. Пуху умĕн, темиçе кун малтан, комсомолецсене анкетăсем валеçсе панă. Çав анкетăсем кашни комсомолец мĕнле професси суйласа илме ĕмĕтленнине, мĕнле кĕнекесемпе интересленнине тата çамрăксен вĕренĕвне лайăхлатас тĕлĕшпе çывăх вăхăтра мĕнле ĕçсем тумаллине шута илме май параççĕ.

Пухăва хатĕрленес тĕлĕшпе комсомолецсене пуçламĕш парторганизаци те пулăшнă. Вăл ватă производственниксем енчен çамрăксене канаш парса пулăшассине организациленĕ. Çапла, пухăва ирттерме тĕплĕн хатĕрленнине пула, комсомолецсен уçă пухăвĕ пĕтĕм цех коллективĕн пухăвĕ пулса тăнă.

Пуху палăртнă вăхăтра пуçланнă. Комсомолецсем мĕнле вĕренни çинчен комсомол организаци секретарĕ Фрайгун юлташ доклад туса панă. Вăл вĕренÿ ĕçĕнчи йывăрлăхсене мĕнле çĕнтерсе пыни çинчен чарăнса тăнă, вĕренÿре малта пыракан юлташсене тата вĕренме юратман çамрăксене илсе кăтартнă. Доклад хыççăн çамрăксем, унтан вара ватă производственниксем тухса каланă. Çамрăксем Лев Борисович Мединский юлташ сăмахне пысăк тимлĕхпе итленĕ.

— Патша вăхăтĕнче, — тенĕ хăйĕн сăмахĕнче Мединский юлташ, — никам та эсĕ мĕншĕн вĕренместĕн тесе ыйту паман. Ун пек ыйту пулма та пултарайман. Ун чухне «эсĕ вĕренме кайма мĕнле пултарăн?» тесе ыйтатчĕç. Эпĕ халĕ хăшпĕр вĕренмен çынсем çинчен илтсен хытă тĕлĕнетĕп. Пирĕн совет çĕршывĕнче партипе правительство вĕренме пур условисене те туса параççĕ.

— Эсир анкетăсенче инженер, танкист, врач пулма шутлани çинчен çыратăр, — тет малалла Мединский юлташ. — Анчах танк, ăна лайăх пăхса усрасан кăна, çĕршывшăн усăллă пулма пултарать. Лайăх пăхса усрас тесен ăна тĕплĕн пĕлмелле. Пĕлес тесен — вĕренес пулать. Хăшпĕр юлташсем профессие мĕнле суйласа илмелле тесе ыйту параççĕ? Паллах, ку ыйтăва татса пама рецепт кирлĕ мар, пурнăç хăех кăтартса парать. Акă, халĕ эсир тĕрлĕ лабораторисенче ĕçлетĕр. Сирĕн кулленхи ĕçре тĕрлĕ ыйтусем тухса тăраççĕ. Çав ыйтусене татса парас тесе эсир хăвăрăн ĕçĕрпе ытларах та ытларах туслашатăр, хăвăрăн специальнăçăра вĕренсе пыратăр. Куратăр ĕнтĕ, пурнăç хăех сире професси суйласа илме пулăшать...

Çамрăксем инженер Тулин тата парторганизаци секретарĕ Глаговский юлташсен сăмахĕсене те тимлĕн итленĕ. Вĕсем çамрăксене государство умĕнчи ответлăха туйса, куллен тимлĕн вĕренме чĕннĕ.

Калас пулать, çамрăксем мĕнле вĕренни çинчен комсомолăн уçă пухăвĕнче сÿтсе-явни тата çак ыйтăва сÿтсе-явнă çĕре ватă рабочисемпе специалистсене хутшăнтарни кирлĕ те паха ĕç пулса тăрать. Çакăн пек туни вăл çамрăксене куллен тăрăшса вĕренме хавхалантарать, çамрăксен вĕренес туйăмне çĕклет. Çавăнпа та çак паха опыта ытти предприятисенче те сарас пулать.

Ку тĕлĕшпе предприятисенчи организацисене ВЛКСМ райкомĕсем пулăшма тивĕçлĕ.

15 çул хушши конюхра

ЕЛЧĔК. Сталин ячĕпе тăракан колхоз членĕ Константин Мартынов 15 çул хушши ĕнтĕ колхоз лашисене пăхать.

— Ывăнма пĕлмен старик. Вăл пăхакан лашасем те хăй пекех нихçан та ывăнса курман, — теççĕ ун çинчен колхозниксем. Константин Мартынов 65 çултан иртнĕ ĕнтĕ, çапах та вăл ĕçре вăй-питти çынсенчен юлмасть-ха, хăй ĕçне чĕререн юратать, тĕплĕн тăвать.

Колхозăн лаша витине кирек хăçан пырса кĕрсен те, кунта тирпейлĕ хуçа пуррине курма пулать. Витере те, вите таврашĕнче те тап-таса. Мартынов юлташ лашасене апатланине, шăварнине яланах хăй пăхса астуса тăрать, кашни лашанах тасатса тирпейлет. Лашасене ĕçе кÿлнĕ чухне те вăл хăй пăхса тĕрĕслесе тухмасăр каларса ямасть.

Н. АЛЕКСЕЕВ.

Пирĕн земляксем

Икĕ орден кавалерĕ

1942 çулхи июлĕн вунсаккăрмĕшĕ Етĕрне районĕнчи Кăташ ял çамрăкĕшĕн Михаил Петрович Петровшăн ĕмĕр манми кун пулнă. Çак кун вăл хăйĕн юлташĕсемпе пĕрле сĕмсĕр тăшманпа пирвайхи хут тĕл пулса çапăçнă. Ун хыççăн вара нумай çапăçусенче пулнă.

Июль уйăхĕн шăрăх кунĕсенче рядовой автоматчик Петров, гвардеецсемпе пĕрле, Сухиничи хулинчен хĕвеланăçнерехре çирĕпленнĕ тăшманăн вăйлă оборонине çĕмĕрнĕ çĕре хутшăннă. Çакăнта ĕнтĕ унăн автомачĕ вуноакăр нимĕçе «леш тĕнчене» ăсатнă. Вăйлă çапăçура рота политрукĕ стройран тухнă. Унăн ĕçĕсене туса пыма Петров хăй çине илнĕ, çапла вара вăл автоматчиксен ротин политрукĕ пулса тăнă.

1942 çулхи август уйăхĕнче тăшман Мускав çулне каллех уçас тесе, хăйĕн мĕнпур вăйĕпе, йывăр çухатусене пăхмасăр, Сухиничи тата Козельск хулисем çине наступлени пуçланă. Питĕ «ырă» план тунă мĕн тăшман! Анчах унăн çулĕ çине гварди чаçĕсем тухнă та тăшмана пÿлсе лартнă. Петров политрук пулса тăракан автоматчиксен ротине хирĕç августăн 10—18-мĕшĕсенче тăшманăн сĕмсĕр салтакĕсем, «Русь капут» тесе, кунсерен 5—6 хутчен атакăна кĕнĕ. Гварди автоматчикĕсем тăшманăн кашни атакинех сирсе янă. Çак çапăçусенче Петров иккĕмĕш хут аманнă.

Госпитальрен вăл каллех хăйĕн чаçне таврăннă. Чаçра унăн вăрçăри чаплă ĕçĕсем çинчен калаçнă. Унăн кăкăрĕ çинче Хĕрлĕ Çăлтăр орденĕ çуталса тăнă. Вырăна çитенех, 1943 çулхи январĕн пуçламĕш кунĕсенче, ăна гварди чаçĕнчи ВЛКСМ бюровĕн ответлă секретарĕ пулса ĕçлеме лартнă. Вăл полкри комсомолецсене воспитани парас тĕлĕшпе ывăнма пĕлмесĕр ĕçленĕ. Вĕсене тăшмана аркатма, çĕнтерме вĕрентнĕ. Çапăçу хирĕнче хăй пример кăтартнă. Çапла, çапăçусенчен пĕринче унăн виççĕмĕш хут аманма лекнĕ. Госпитальрен сывалса таврăнсан, вăл татах хăйĕн ĕçне пуçăннă. Полкри комсомолецсем каллех хăйсен хăнăхнă çывăх тусĕн сăмахĕсене итленĕ, унтан çапăçма, çĕнтерме вĕреннĕ.

1943 çулхи декабрĕн шартлама сиввисенче гварди чаçĕн Невель хулинчен кăнтăртарахра нимĕçсен çирĕп оборонине çĕмĕрмелле пулнă, çак ĕçре тата Городок хулине илнĕ чухне тунă чаплă ĕçсемшĕн правительство гварди аслă лейтенантне Петров юлташа Отечественнăй вăрçăн II-мĕш степень орденне парса наградăланă.

Петров юлташ хăйĕн тăван ялне — Кăташа килсе кайрĕ. Çĕршыва çавăн пек мухтава тивĕçлĕ ывăлсем çитĕнтерсе панăшăн савăнаççĕ колхозниксем. Петров хăй те савăнчĕ, ăна колхозниксем хăйсен пĕтĕм ĕçне вăрçă интересĕсемшĕн туса пыни савăнтарчĕ.

Ник. ЦВЕТКОВ.

Етĕрне.

Тупăшлă пахча

Ишлей районĕнче «Çĕньял» колхоз пахчи çинчен пурте мухтаса калаççĕ. «Вăт вĕсен пахча-тăк пахча: çимĕçне сутса та укça тăваççĕ, çисе те ыр кураççĕ», — тенине чылай колхозсенче илтме пулать.

Çак мухтав вăл чаплă пахчаçă Афанасий Михайлович Леонтьев ячĕпе сыхăннă. Колхоз пахчаçи пулса Леонтьев юлташ 7-мĕш çул ĕçлет ĕнтĕ.

Афанасий Михайлович ĕçе тытăннă чух кунта улмуççи сачĕ çеç пулнă. Сад, паллах, тупăш хăвăрт пама тытăнма пултарайман. Тупăш илме пуçлаччен ăна пăхса ÿстермелле пулнă.

— Улмуççисене пăхса ÿстернипе пĕрлех эпĕ пахча-çимĕç ĕçне тытăнтăм, -- каласа кăтартать вăл. — Пахча-çимĕç, ăна тума пĕлсен, пĕр çултах нумай тупăш парать.

Леонтьев юлташ ĕçе тытăннă çулах пахча-çимĕçрен 6 пин тенкĕ тупăш илнĕ. Тепĕр çулне — 1938 çулта — унăн тупăшĕ виçĕ хут ÿснĕ.

Унтанпа колхоз хăйĕн пахчинчен питĕ пысăк усă курать. Пĕлтĕр пахча-çимĕçсем, тĕрлĕрен çырласем сутса 446 пин тенкĕ укça тунă.

Çавăнпа ĕнтĕ колхозниксем хăйсен пахчаçне чĕререн юратаççĕ, унăн ятне мухтаса асăнаççĕ. Тивĕçлĕ мухтав Афанасий Михайловичăн ĕçлес кăмăлне татах та ытларах çĕклентерет.

Кăçал вăл ертсе пыракан пахча-çимĕç бригади çĕрпе çутçанталăкран мĕн илме пултарнине пĕтĕмпех илнĕ. Пĕр гектар ытларах лаптăкран хăмла çырлипе çĕр çырли 4 тонна пуçтарса кĕртнĕ. Вĕсене сутса 200 пин тенкĕ тупăш тунă. Унсăр пуçне, пахча-çимĕç вăррисемпе калчисем, симĕс сухан, хăяр, купăста, помидор тата ытти çимĕçсем тепĕр çĕр пин тенкĕлĕх ытла сутнă. Çапла вара кăçал ку тарихчен пахчаран 300 пин ытла тупăш илнĕ. Сутса укça тумаллисем татах пур. Помидор, купăста, кишĕр, кăшман, тăварланă хăяр тата ытти те нумай. Пахча-çимĕç вăррисене те чылай хатĕрленĕ. Пĕр купăста вăрри кăна 10 килограмм таран пур.

Бригада государствăна та пахча-çимĕçсем сахал мар панă. Купăста, хăяр, сухан, кишĕр, кăшман тата ытти пахча-çимĕçсем обязательствăра кăтартнинчен ирттерсе леçнĕ. Халĕ пахча-çимĕçсем колхозниксене ĕçкунĕсем тăрăх валеçмелĕх те нумай юлнă.

Паллашăр-ха, мĕнле ĕçлет чаплă пахчаçă Леонтьев бригади.

Бригадăра 7 çын. Вĕсен аллинче йĕритавра карта тытнă 6,6 гектарлă çĕр лаптăкĕ. Çак лаптăка улмуççисем ытларах йышăнаççĕ. Ÿсекен улмуççи пин тĕп ытла.

— Тата нумайрах пулмаллаччĕ те, хĕрĕх иккĕмĕш çулта сивĕпе хăрчĕç, — тет пахчаçă.

Опытлă пахчаçă хăрнă улмуççисене кăкласа пăрахман. Хăрнă таран касса, хунавсем ÿстернĕ. Çулласенче улмуççи айĕнчи тăпрана çемçетсех тăраççĕ, тислĕк шывĕпе шăвараççĕ. Хĕле кĕрес умĕн йывăççене шалчасем çумне çыхаççĕ.

Çамрăк улмуççисем хушшинчи çĕр те усăсăр выртмасть. Унта—хăмла çырлипе çĕр çырли ÿсет. Çырла аврисем айĕнчи тăпрана тислĕкпе çемçетеççĕ.

Сад варринче „çырма хĕрринче“ — парниксем. Вĕсенче пурĕ — 135 рама.

— Парниксенчи ĕç февраль уйăхĕсенчех пуçланать, — каласа парать Афанасий Михайлович. — Ун чух вăрăсене шăтарса калча тăватпăр. Ирхи калчасене сутатпăр. Унтан татах тепĕр хут калча ÿстеретпĕр.

Кунта çĕрĕн кашни пĕчĕк лаптăкĕпе мĕнпур пек майпа усă кураççĕ. Парникри çĕре çулла ахаль вырттарман, калчасене куçарнă хыççăн унта табак лартса ÿстернĕ. Хĕвел çинче ÿснĕ табак калама çук хаяр пулнă.

Халĕ парниксене помидор хĕретме хунă. Помидорсене таса улăм çине сарса тухнă та, аялтан тислĕк ăшăтнипе, çиелтен хĕвел пĕçертнипе вĕсем хăвăрт пиççе çитеççĕ. Çапла ку тарихчен сахал мар помидор хĕретсе сутнă.

Пахчара бригада членĕсенчен Мария Сорокинăпа Вера Суркова лайăх ĕçлеççĕ. Леонтьев юлташ ертсе пынипе, вĕсем пахча-çимĕçсене агротехника вĕрентнĕ пек пăхса çитĕнтереççĕ.

Халĕ бригада членĕсем çимĕçсене тăварлаççĕ, вĕсен вăррине хатĕрлеççĕ. Çак ĕçсене Афанасий Михайлович хăй те хутшăнать.

Леонтьев юлташ пахчаçă кăна мар, хурт-кăмăр ăстаçи те. Вăл хурт-хăмăр ĕçĕпе питĕ интересленет. Унăн çак ĕçре те çитĕнÿсем пур. Виçĕ çул каярах 5 çемье пулнă, халĕ 40 çемьене çитнĕ. Кăçал кăна 18 çемье хушнă. Пыл та сахал мар илнĕ. Пыл пухас тĕлĕшпе 22 çемьене ĕçлеттернĕ. Вĕсем çу каçиччен 1050 килограмм пыл пухнă (вăтам шутпа кашни вĕлле 48-шар килограмм пыл пухнă тухат). Вăл шутран 6 центнер хуртсене хĕл каçарма хăвараççĕ, юлашки 4 центнер та 56 килограмм таса тупăш пулать. Унсăр пуçне кашни вĕллерен 700-шер грамм ăвăс илнĕ.

— Ахальтен каламан çав, вĕлле хурчĕ—ылттăн хурт, тесе. Унăн ылттăнĕ—пыл. Çав ылттăнĕ нумайрах пултăр тесен, ÿркенме юрамасть, хуртсем мĕнле ĕçленине пăхсах тăрас пулать, — тет Леонтьев юлташ, хăйĕн ĕçри шухăш-кăмăлне уçса парса.

Афанасий Михайлович ĕçлеме юратакан, ĕçре ывăнма пĕлмен çын. Вăл утмăлтан иртнĕ пулин те, каялла пăхмасть, малаллах ĕмĕтленет, хальхи пурнăçпа тан пыма тăрăшать.

Тарас ИВАНОВ.
(Хамăр корр.).

Колхозри строительство

Етĕрне районĕнчи «Красный Октябрь» колхозра Отечественнăй аслă вăрçă вăхăтĕнче выльăх-чĕрлĕх витисене тăвасси чарăнса тăман. Çак юлашки икĕ çул хушшинче чăх-чĕп фермипе кролик фермин çурчĕсене тата çиларманне çĕнĕрен тунă.

Йĕпе çанталăкра та авăн çапма чарăнас мар тесе, икĕ авăн тунă. Выльăх-чĕрлĕх витисене пĕтĕмпех юсаса, ăшă каймалла мар туса хунă.

Совет Союзĕ тăрăх

МУСКАВ ХУЛИНЕ ПАТТĂРРĂН ХŸТĔЛЕНИНЕ КĂТАРТАКАН ФОТОГРАФИ ДОКУМЕНЧĔСЕМ

Мускавра Ленинла комсомол ячĕпе тăракан театрăн çурчĕ умĕнче пысăк щит тунă. Унта столицăна паттăррăн хÿтĕленине кăтартакан фотографи докуменчĕсем вырнаçтарса тухнă. «За оборону Москвы» медаль айне 1941 çулхи ноябрĕн 6-мĕшĕнче Октябрьти социализмлă аслă революци 24 çул тултарнă ятпа ирттернĕ историллĕ чаплă ларăвăн ÿкерчĕкне пысăклатса кăтартнă. Унтах тата «За оборону Москвы» ятлă пĕрремĕш медале Сталин юлташа пани çинчен пĕлтернине çыпăçтарнă.

Йышлă фотоÿкерчĕксем 1941 çулхи кĕркуннехи йывăр кунсене аса илтереççĕ, Мускав çывăхĕнче фашистла нимĕç захватчикĕсемпе историлле паттăррăн çапăçнине кăтартаççĕ.

Мускав çыннисем çав щита питĕ интересленсе пăхаççĕ. (ТАСС).

ТАЛЛИН ХУЛИНЧИ МИТИНГ

Октябрĕн 2-мĕшĕнче Совет Эстонин столицинче Эстони çĕрне фашистла нимĕç оккупанчĕсенчен ирĕке кăларнă ятпа митинг пулса иртнĕ. Митингра 20.000 çын пулнă.

Митингра тухса каланă çынсем Эстони халăхне нимĕç захватчикĕсен пусмăрĕнчен хăтарнăшăн Хĕрлĕ Çара тата Сталин юлташа тав тунă.

Митинга пухăннă çынсем Сталин юлташа салам янă. Митинг тата Эстони корпусĕн боецĕсемпе офицерĕсене те салам янă. (ТАСС).

ИРĔКЕ КĂЛАРНĂ ХУЛАСЕНЕ ТЕЛЕГРАММĂСЕМ ЯМА ПУÇЛАНĂ

Мускаври тĕп телеграф Таллин хулине яма телеграммăсем йышăнма пуçланă. Халĕ ĕнтĕ Балтика тăрăхĕнчи ирĕке кăларнă пур хуласене те телеграммăсем яма пулать.

Нимĕç оккупанчĕсем пĕтерсе тăкнă е сиенленĕ телеграф пралукĕсене юсас тĕлĕшпе пысăк ĕç туса ирттернĕ. Мускав халь телеграф тăрăх Киевпа, Одессăпа, Винницăпа, Дон çинчи Ростовпа, Минскпа, Симферопольпе тата ирĕке кăларнă районсен ытти пысăк центрĕсемпе тÿрех çыхăнса тăрать. (ТАСС).

ЙЫВĂР ÇЫН ПУЛНĂ ХĔРАРĂМСЕН САНАТОРИЙĔ

ВЦСПС секретариачĕ Мускавра, Сокольники районĕнче, йывăр çын пулнă хĕрарăмсем валли санатори уçнă. Çак санатори вăл çĕршывра пĕрремĕш санатори пулса тăрать.

Унта канакан хĕрарăмсене кунне 4 хут апат çитереççĕ. Медицина работникĕсем талăкĕпех дежурство тăраççĕ. Санаторире библиотека тата вуламалли зал пур. Илемлĕ тĕрĕсем тĕрлеме тата касма-çĕлеме вĕренекен кружоксем ĕçлеççĕ. Унта тата лекцисем, концертсем, кино-сеанссем пулаççĕ. (ТАСС).

Лашасемшĕн кам хуçа?

(Редакцие килнĕ çыру)

Муркашри «Çĕнĕ Хунав» колхозра лашасене хисеплемеççĕ. Колхозра хĕрсе ĕç пынă чухне те хăшпĕр «пуçлăхсем» кирлĕ-кирлĕ маррипех лаша илеççĕ. Акă пĕр тĕслĕх. Сентябрĕн 21-мĕшĕнче колхозри фермăсен заведующийĕ М. Даниловăн Ишлей районне ĕçке каймалла пулнă. Вăл, конюхсенчен ыйтмасăрах, колхозăн «Барчук» ятлă ăйăрне кÿлсе тухса кайнă. Лаши çамрăк, 1942 çулта кăна çуралнă. Эпир ăна, чуптару кампани валли вăйлă пултăр тесе, куç шăрçине сыхланă пек сыхласа пăхатпăр. Ĕçкĕре, ÿсĕр çынсен аллинче, ăйăра йĕркеллĕ çитерме, тыткалама пултарайманни пуриншĕн те паллă мар-и вара? Çамрăк лаша çавăн пек ÿсĕрсен аллинче пăсăлать те ĕнтĕ.

Эпĕ иртнĕ çул 14 кĕсререн 14 тиха илтĕм. Çак паха ĕçшĕн Чăваш АССР Верховнăй Совечĕн Президиумĕ хăйĕн Хисеплĕ грамотине парса наградăларĕ. Ĕçлес кăмăл манăн хамăн та, ытти конюхсен те пысăк. Ĕçлес килет, халăх умĕнче хĕрелес килмест. Анчах кăçал, лашасен хуçи нумай пирки, ĕçлес кăмăл та пĕте пуçларĕ. Лашасене йĕркеллĕ тыткаламаççĕ, вĕсене юратмаççĕ. Ахальтен мар кăçал 12 кĕсререн иккĕшне хăм пăрахтарчĕç те ĕнтĕ.

Лаша лайăх пулни — колхозăн чысĕ. Лашасем çине чунсăррăн пăхакансене çийĕнчех ответ тыттармалла, анчах пирĕн колхозра çавă çук-ха.

Е. РОМАНОВ,
«Çĕнĕ Хунав» колхозăн старши конюхĕ.

А. А. Жданов юлташ Хельсинки хулине пынă

ХЕЛЬСИНКИ, октябрĕн 5-мĕшĕ. (ТАСС). Союзниксен Контроль Комиссийĕн председателĕ А. А. Жданов генерал-полковник паян Хельсинки хулине çитнĕ. Аэродромра Жданов юлташа Финлянди премьер-министрĕ Кастрен, премьер-министрăн заместителĕ, вăлах оборона министрĕ—Вальден, ют çĕршыв ĕçĕсен министрĕ Энкель, шалти ĕçсен министрĕ Хиллиля, транспортпа обществăллă ĕçсен министрĕн заместителĕ Вуори, тинĕс-çар вăйĕсен командующийĕ Вальве генерал-лейтенант, ют çĕршыв ĕçĕсен министерствин протокол отделĕн директорĕ Хаккарайнен, тинĕс-çар вăйĕсен штабĕн начальникĕ Сундман контр-адмирал, Нюланди губернаторĕ Хелениус генерал тата ют çĕршыв ĕçĕсен министерствин ответлă чиновникĕсем хирĕç тухса кĕтсе илнĕ.

Союзниксен Контроль Комиссийĕ енчен Жданов юлташа Комиссин ответлă работникĕсем хирĕç тухса кĕтсе илнĕ.

ХЕЛЬСИНКИ ХУЛИНЕ ПОРККАЛА-УДД РАЙОНĔН ЧИККИНЕ ПАЛĂРТМА УЙĂРНĂ СОВЕТ ДЕЛЕГАЦИЙĔ ПЫНĂ

ХЕЛЬСИНКИ, октябрĕн 4-мĕшĕ. (ТАСС). Паян Хельсинки хулине Совет Союзĕпе Финляндин Хутăш Комиссийĕнчи Совет Делегацийĕ çитнĕ. Вăл унта Совет Союзĕ Финляндирен тара илнĕ Порккала-Удд районĕн чиккине палăртма пынă. Совет Делегацине А. М. Александров юлташ ертсе пырать.

Çитнĕ кунах Совет Делегацийĕ Финлянди Делегацийĕпе пĕрремĕш хут тĕл пулса калаçса илнĕ.

Хĕвеланăç Европăри вăрçă ĕçĕсем

ЛОНДОН, октябрĕн 5-мĕшĕ. (ТАСС). Союзниксен экспедициллĕ вăйĕсен верховнăй командованийĕн штабĕ октябрĕн 5-мĕшĕнче пичетлесе кăларнă пĕлтерÿре çапла каланă:

Антверпен хулинчен çурçĕртерехре тăшмана фортсен линийĕнчен каялла чакарнă. Союзниксен çарĕсем Капелле тата Стабрек ялĕсене туртса илнĕ. Тернгаут хулинчен çурçĕртерехре тата çурçĕр-хĕвелтухăçнерехре, тĕллĕн-тĕллĕн çапăçса, çитĕнÿсем тунă. Гильваренбек ялне туртса илнĕ хыççăн союзниксен çарĕсем Тильбург хулине пырса кĕресси 5 миля кăна юлнă. Арнгем хулинчен кăнтăртарахра союзниксен çарĕсем хаяррăн çапăçнă хыççăн кăштах малалла кайнă. Оверлоон хули районĕнчи савăлтан хĕвелтухăçнерехре союзниксем майĕпен малалла каяççĕ, кунти наступление шурлăхлă вырăн хытă кансĕрлесе тăрать. Союзниксен пехотнăй чаçĕсем танксем пулăшнипе Убах хули çывăхĕнче Аахен хулинчен майĕпен çурçĕрелле куçса пыраççĕ.

Мец хулинчен кăнтăр-хĕвеланăçнерехре союзниксен çарĕсем тăшманпа Дриан форчĕ районĕнче çапăçаççĕ. Эпиналь хули секторĕнче союзниксен çарĕсем Сент-Ам пунктĕнчен кăштах кăнтăр-хĕвелтухăç еннелле куçнă. Фронтăн ытти участокĕсенче тăшман хытă хирĕç тăнă. Бельфор хулинчен хĕвеланăçнерехре Роншан хули районĕнче тăшманăн нумайччен хирĕç тăнă узелне пĕтерсе тăкнă.

Дюнкерк хулинче, хулари граждăнла халăха урăх çĕре куçарса каяс тесе, кĕске вăхăтлăха перемири тунă.

Союзниксен авиацийĕ çĕр çинчи чаçсене пулăшса пынă, тăшманăн Хĕвеланăç тата Çурçĕр-хĕвеланăç Германипе Голландири вăрçă объекчĕсене тапăннă. Çавăн пекех тата тăшманăн подводнăй лодкисем çине тата вĕсем валли Норвегири Берген хулинче тăвакан хÿтлĕхсем çине бомбăсем пăрахнă.

ЛОНДОН, октябрĕн 5-мĕшĕ. (ТАСС). Союзниксен Вăтаçĕр тинĕс таврашĕнчи хĕçпăшаллă вăйĕсен штабĕ октябрĕн 5-мĕшĕнче пичетлесе кăларнă пĕлтерÿре çапла каланă:

5-мĕш армири американецсемпе акăлчансен çарĕсем, тăшман хаяррăн хирĕç тăнине çĕмĕре-çĕмĕре, По шывĕн улăхĕ еннелле чылай малалла кайнă. Америка çарĕсем Монте-Венере ятлă паха çÿллĕ вырăна туртса илнĕ. Болонья хулипе Флоренци хули хушшинчи тĕп шоссе çинче çулсен паха узелĕ пулса тăракан Лойано хулинчен 1.000 ярд кăнтăртарахра тăшмана хирĕç вăйлă çапăçнă. Союзниксен флочĕ тăшманпа Эгей тинĕсĕнче çапăçнă.

Союзниксен авиацийĕ тăшманăн Эгей тинĕсĕ бассейнĕнчи вăрçă объекчĕсене атакăланă, тăшманăн çапăçу зонинче тата унтан çурçĕртерехре пухăнса тăнă çарĕсем çине, çавăн пекех тата транспорчĕсем çине бомбăсем пăрахнă. Балканри авиацин соединенийĕсем тăшманăн Югославири çул-йĕрĕсемпе ытти объекчĕсене пыра-пыра çапнă.

МЮНХЕН ХУЛИ ÇИНЕ БОМБĂСЕМ ПĂРАХНИ

ЛОНДОН, октябрĕн 5-мĕшĕ. (ТАСС). Рейтер агентстви пĕлтернĕ тăрăх, ĕнер союзниксен Вăтаçĕр тинĕс таврашĕнчи авиацийĕн 750 йывăр бомбардировщикне çити Мюнхен хулинчи сортировка станцине тата Бреннер хулинчи чугун çула тапăннă. Мюнхен хулинче тăшманăн зенитнăй артиллерийĕ союзниксен самолечĕсене хытă пенĕ. Нимĕçсен авиацийĕ хирĕç тăрса çапăçни пулман.

ТИТО МАРШАЛ ЮГОСЛАВИ ÇАРĔН ЧАÇĔСЕНЧЕ ПУЛНИ

ЖЕНЕВА, октябрĕн 5-мĕшĕ. (ТАСС). «Ирĕклĕ Югослави» ятлă радиостанци пĕлтернĕ тăрăх, Тито маршал Югославири ирĕклĕх çарĕн Хĕвеланăç Сербири чаçĕсене пырса курнă. Вăл Мишар Колубара, Цер хулисенче тата халăх пурăнакан ытти нумай пунктсенче те пулнă. Çав вырăнта вăл 1941 çулта нимĕçсене хирĕç восстани организациленĕ. Маршал Тито пынă вырăнсенче пуринче те ăна çарсемпе унти халăх питĕ савăнса йышăннă.

ФРАНЦИРИ ПОЛЯКСЕН ИРĔКЛĔХ КОМИТЕЧĔ

ПАРИЖ, октябрĕн 3-мĕшĕ. (ТАСС). Францире миллион çурра яхăн поляк пурăнать. Вĕсем Франци ирĕке кăларас ĕçе питĕ активлăн хутшăннă. Францин тĕрлĕ районĕсенче вăрттăн ĕçлекен ирĕклĕх комитечĕсем тунă. Вăл комитетсене католиксем, социалистсем, коммунистсем, синдикалистсем тата халăха çутта кăларас тĕлĕшпе ĕçлекен организацисем кĕнĕ. Çав комитетсем поляксен 26 организацине пĕрлештернĕ. Вĕсем Францири партизансем хушшинче поляк партизанĕсен ушкăнĕсене организациленĕ.

1944 çулхи январь уйăхĕнче поляксен ирĕклĕх комитечĕсем хăйсен вăрттăн конференцине пухăннă. Унта вĕсем центральнăй ирĕклĕх комитечĕ туса хунă. Çав комитет вăл пĕтĕм Фрацири поляксен ячĕпе ĕçлет. Комитетăн тĕп задачисем çаксем: вăйлă, демократиллĕ, никама пăхăнман Польша тăвассишĕн захватчиксене хирĕç кĕрешесси, Францире оккупантсене хирĕç кĕрешекенсемпе таччăн çыхăнса ĕçлесси, мĕнпур пĕрлешÿллĕ нацисен союзне хÿтĕлеме, уйрăм илсе кăтартсан — Европăри мĕнпур славян халăхĕсем пĕрпĕринпе тăванла пурăннă условисенче çĕнелнĕ Польша Совет Союзĕпе тунă союза хÿтĕлеме чĕнесси пулса тăрать.

Поляксен Францири хĕçпăшаллă вăйĕсенче 15.000 боец шутланать, вĕсем французсемпе пĕрле нимĕçсене хирĕç кĕрешнĕ.

Кăçал апрель уйăхĕнче ирĕклĕх комитечĕсен иккĕмĕш конференцийĕ пулса иртнĕ.

Поляксен ирĕклĕх комитечĕ юлашки вăхăтра Францире вырăнсенчи 100 организаци тата департаментсенчи 11 комитета ертсе пынă. Поляксен Францири патриотла организацийĕсем Польша халăхĕн ирĕклĕх комитечĕ кăларнă манифеста йышăннă. Францире поляк чĕлхипе темиçе хаçат тухса тăрать. Вĕсем поляксене Люблинри ирĕклĕх комитечĕ тавра пĕрлешме чĕнеççĕ. Хальхи вăхăтра пĕтĕм Францири поляксен съездне пухма хатĕрленеççĕ.

Çамрăк выльăхсене пурне те тĕрĕс пăхса çитĕнтерер

Пирĕн республикăри чылай колхозсем государствăн выльăх-чĕрлĕх ĕрчетмелли планне ăнăçлăн тултарса пыраççĕ. Çак ĕçре çамрăк выльăхсене тĕрĕс-тĕкĕл пăхса çитĕнтерни пысăк вырăн йышăнса тăрать.

Çĕрпÿ районĕ выльăх-чĕрлĕх ĕрчетмелли плана республикăра чи малтан тултарчĕ. Паллах, районри колхозсен çитĕнĕвĕ çамрăк выльăхсене лайăх сыхласа хăварнинчен килнĕ. Кунта СССР Совнаркомĕпе ВКП(б) Центральнăй Комитечĕн «Колхозсемпе совхозсенчи выльăх-чĕрлĕх йышне тата вĕсен тухăçлăхне ÿстермелли мерăсем çинчен» йышăннă постановленине пĕр пăркаланмасăр пурнăçласа пыраççĕ.

Çак районри «Ĕмĕт», «Пионер», «Сталинец», Ворошилов ячĕпе тăракан колхозсенче çамрăк выльăхсене типĕ те таса, аслă та çутă çуртйĕрсенче усраççĕ. Вĕсене лайăх пăхаççĕ, тĕрĕс тăрантараççĕ. Выльăх-чĕрлĕх ĕрчетес тĕлĕшпе ĕçлекен кадрсене улăштармаççĕ, витесемпе ферма çурчĕсене хĕле лайăх юсаса, ăшă каймалла мар туса хатĕрлеççĕ. Çапла ĕçленине пула, асăннă колхозсенче çамрăк выльăхсем вилмеççĕ, пурте лайăх çитĕнеççĕ.

Куславкка районĕнчи колхозсем те кăçал çамрăк выльăхсене сыхласа хăварас тĕлĕшпе начар мар ĕçлерĕç. Кăçал çуралнă тихасене кунта 95,9 процент, пăрусемпе сысна çурисене 92 процент ытларах сыхласа хăварнă.

Анчах та республикăри хăшпĕр колхозсенче зоотехникăпа ветеринари правилисене пурнăçласа пыманнине пула çамрăк выльăхсем нумай вилсе пĕтрĕç. Кăçалхи çулăн 8 уйăхĕ хушшинче кăна Комсомольски районри колхозсенче пăрусем 33 процент, тихасем 28 процент, сысна çурисем 24 процент вилнĕ. Шупашкар, Канаш, Улатăр, Елчĕк тата Красноармейски районсенчи колхозсенче те çамрăк выльăхсем чылай вилнĕ. Шупашкар районĕнчи «Культура» колхозра кăçал çуралнă тихасенчен 4-шĕ те вилнĕ, 8 пăруран 4-шĕ, 12 сысна çуринчен 5-шĕ, 23 путекрен 9-шĕ вилнĕ. Çак районри «Урожай» колхозра та кăçал çуралнă 2 тихаран 2-шĕ те вилнĕ, 12 путекрен 11-шĕ, 7 пăруран 2-шĕ, 73 сысна çуринчен 28-шĕ вилнĕ.

Час-часах вырăнти работниксем — зоотехниксемпе ветеринарсем, колхоз председателĕсемпе фермăсенче ĕçлекенсем çамрăк выльăхсем çакăн пек нумай вилсе пĕтни вĕсенчен мар, тĕрлĕ ерекен чир-чĕрсенчен килет тесе калаççĕ. Тĕрĕссипе, çамрăк выльăхсем вилнин сăлтавĕ пĕтĕмпех вĕсене лайăх пăхманнинче, зоотехникăпа ветеринари правилисене кирлĕ пек пурнăçласа пыманнинче. Çамрăк выльăхсем ытларах ăш чирĕпе чирлеççĕ е шăнса пăсăлаççĕ. Çаксем вĕсем пĕтĕмпех фермăра ĕçлекенсем çамрăк выльăхсемпе ама выльăхсене тăрантарма, пăхма пĕлменнинчен е лайăх пăхас тесе тăрăшманнинчен килеççĕ.

Шупашкар районĕнчи «Трактор» колхозра пăрусене çамрăк чухне йĕпе çуртйĕрте усранă, пăруланă хыççăнах тĕрлĕ ĕне сĕтне ĕçтернĕ. Пăрусене уçă сывлăшра çÿретме колхозăн клевер акнă лайăх вырăн пулнă пулсан та, вĕсене сĕт ĕçтернисĕр пуçне ниçта та илсе тухман. Кашни пăру пуçне çак колхозра талăкра 4,5-шер литр сĕт расходланă, анчах çапах та 17 пăруран 9-шĕ ырханланса вилнĕ. Çамрăк выльăхсем çав колхозра халĕ те вилме чарăнман-ха.

Чылай колхозсенче амăш сĕтĕнчен уйăрнă сысна çурисене апат хушса çитермеççĕ. Вăл кăна та мар, хăшпĕр фермăсенче, çамрăк выльăхсене мĕнле тăрантарнине контроллесе тăман пирки, выльăх апатне вăрлаççĕ. Шупашкар районĕнчи «Хучахмат» колхозра 32 путеке тăрантарма 96 литр сĕт расходланă, апла пулин те 20 путек ырханланса вилнĕ.

Çамрăк выльăхсем вилесси ферма çурчĕсене кирлĕ пек йĕркелеменнинчен те нумай килет. Кувакино районĕнчи «12 лет Октября» колхозра пăрусем яланах паратифпа асапланнă. Сăлтавĕ вара пĕтĕмпе те ферма çурчĕн урай хăми айĕнче тислĕк шывĕпе тасамарлăхсем пухăнса тăнинче пулнă. Çак çитменлĕхе пĕтериччен, пăрусене апатлантарассипе пăхассине лайăхлатнă пулин те, нимĕн те пулăшман. Урай хăмисене сирсе тислĕк шывне тасатсан тата урай хăмисене тачка тăмпа хытарнă çĕр çине сарсан кăна пăрусем чирлеме чарăннă.

Юлашки вăхăтра хăшпĕр колхозсенче пăрусем ÿпке чирĕпе чирлеме пуçларĕç. Çак чиртен хăтарас тесен, ветеринарсен пăрусене тивĕçлĕ майпа укол тумалла тата çав вăхăтра вĕсене уйрăмах лайăхрах çитерес пулать. Анчах чылай колхозсем çÿлерех кăтартнă ĕçсене тумаççĕ, чирлĕ пăрусене типсе кайнă, тусанлă курăк çинче çÿретеççĕ. Халĕ колхозсенче купăстапа чĕкĕнтĕр çулçисем питĕ нумай, вĕсене çĕрулмипе сĕт е каяш сĕт ярса пĕçермелле те пăрусемпе сысна çурисене çитермелле. Çак апат çине нумай мар сăнăх сапса парсан та лайăх. Посыпка сăнăхне кашни колхозрах хатĕрлесе хума халĕ пысăк майсем пур. Тырă савăрнă е аланă чухне яланах каяш тырă юлать, çав тырра лайăх типĕтсе авăртсан, паха посыпка пулать.

Çак ĕçсене кашни колхозрах тумалла, ăна вырăнти зоотехниксемпе ветеринарсен ертсе пымалла, фермăсенче ĕçлекенсене выльăх-чĕрлĕхе мĕнле тăрантармаллине тата пăхмаллине кăтартса памалла.

Фермăри выльăхсене çитерме кирлĕ таранах апат хатĕрлемелле, çав апата тĕрĕс расходламалла. Выльăх апатне кирлĕ-кирлĕ мар çĕре салатса пĕтернине тата вăрланине хирĕç кĕрешмелле. Çамрăк выльăхсен апачĕ пĕтĕмпех вĕсене çитернĕ çĕре кайма тивĕçлĕ, çак ĕçе правлени членĕсен, çавăн пекех колхоз председателĕсен контроллесе тăмалла.

Иртнĕ уйăхра ВКП(б) Обкомĕн бюровĕ Шупашкар районĕнчи колхозсенче çамрăк выльăхсене сыхласа хăварас ĕç мĕнле тăнине пăхса тухрĕ, Чăваш АССР Çĕрĕç Халăх Комиссариачĕ тата ялхуçалăх специалисчĕсем çамрăк выльăхсене пăхса çитĕнтерес ĕçре колхозсене кирлĕ пек пулăшса пыманнине палăртрĕ.

Партипе комсомолăн колхозсенчи пуçламĕш организацийĕсем те çамрăк выльăхсене тĕрĕс пăхса çитĕнтересси çинчен, çавăн пекех çамрăк выльăхсем вилнин сăлтавĕсем çинчен хăйсен пухăвĕсенче сахал сÿтсе-яваççĕ.

Вырăнти партипе совет тата çĕрĕç органĕсем чылайĕшĕсем выльăх апатне хатĕрлес тата ăна перекетлĕн расходлас ĕçре колхозсене кирлĕ пек тĕрĕслесе, ертсе пымаççĕ. Çулса хатĕрленĕ утта нумай колхозсенче виççе ферма заведующийĕсен аллине паман, час-часах утта кирлĕ-кирлĕ мар çĕре, хуçасăррăн салатаççĕ. Халĕ, выльăхсене уйра е улăхсенче çитерме май пур çĕртех, хĕлле çитермелли выльăх апатне тăккалаççĕ.

Шупашкар районĕ, пĕтĕмĕшпе илсен, силос хывмалли плана тултарнă, çав вăхăтрах уйрăм колхозсем çак паха ĕçе туса çитермен-ха. Районри 101 колхозран 68 колхоз кăна пăру витисене юсаса ăшăтнă. Чылай колхозсем выльăх витисене тĕплĕн юсас вырăнне шуратнипех çырлахасшăн.

Партипе комсомол организацийĕсен выльăх-чĕрлĕх ĕрчетес тĕлĕшпе ĕçлекенсене кулленех вĕрентсе, пулăшса пымалла. Чи лайăх комсомолецсене конюхсем, ферма заведующийĕсем, ветсанитарсем пулса ĕçлеме уйăрмалла.

Çамрăк выльăхсене сыхласа хăварас тесен, чăн малтанах хĕл каçма ăшă та çутă çуртсем, çителĕклĕ апат-çимĕç хатĕрлемелле. Ферма çурчĕсене халех юсамалла, тислĕксенчен, çÿп-çапсенчен тасатмалла. Ферма витисен алăкĕсене, кантăкĕсене, маччисене ăшă каймалла мар туса питĕрмелле, витери сывлăша уçăлтармалли трубасем тумалла. Урай хăми айĕнчи тислĕке тасатмалла, хăмасен айне тачка тăм хурса лайăх пирчетсе сармалла. Кашни фермăрах чирленĕ выльăхсене пăхса усрамашкăн изолятор пулмалла. Кĕсресем хăмламалли, ĕнесем пăруламалли, сыснасем çурламалли уйрăм пÿлĕмсем пулмалла.

Çамрăк выльăхсене сыхласа хăварасси вăл кулленех туса пымалли ĕç. Çамрăк выльăхсене пăхса апатлантарнă чухне яланах зоотехниксемпе ветеринарсем кăтартса панă правилăсене асра тытмалла.

СССР Совнаркомĕпе ВКП(б) Центральнăй Комитечĕ выльăх-чĕрлĕх ĕрчетес ĕçре лайăх ĕçленĕшĕн ĕçкунĕсем хушса тÿлемелли йĕрке çинчен йышăннă постановление фермăра ĕçлекенсене тĕплĕн ăнлантарса памалла, çав закона пĕр пăркаланмасăр пурнăçа кĕртсе пымалла.

Выльăх-чĕрлĕх ĕрчетес тĕлĕшпе ĕçлекен колхозниксене зоотехникăпа ветеринари ĕçне вĕренмелли кружоксене явăçтармалла, вĕсем хушшинче массăллă-политикăллă ĕçе кулленех туса пымалла.

Т. КАРАСЕВА.

БУР ТЫТКĂНА ПАРĂННĂ

ЖЕНЕВА, октябрĕн 5-мĕшĕ. (ТАСС). Гитлер агентстви — Германин информаци бюровĕ çапла пĕлтернĕ:

«Çакă паллă пулчĕ: поляксен генералĕ Бур-Комаровский, Варшава хулинчи повстанецсене ертсе пынăскер, нумай пулмасть Польшăн мĕнпур хĕçпăшаллă вăйĕсен главнокомандующийĕ пулма лартнăскер, халĕ, Варшава парăннă хыççăн, Германире тыткăнра пурăнать. Бур-Комаровскийпе пĕрле унăн штабĕн пур офицерĕсем те, çавăн пекех тата нумай поляк генералĕсем пулнă».

ЖЕНЕВА, октябрĕн 5-мĕшĕ. (ТАСС). Гитлерла Трансоцеан агентстви çапла пĕлтернĕ: «Бур генерал нимĕç çарĕсене тыткăна парăннă», тенĕ.

ВЕНГРИРЕ ПРАВИТЕЛЬСТВĂПА ГЕРМАНИЕ ХИРĔÇ ÇЫРНĂ ЛИСТОВКĂСЕМ САРАÇÇĔ

ЖЕНЕВА, октябрĕн 4-мĕшĕ. (ТАСС). Венгрире правительствăна тата Германие хирĕç пыракан шухăш-кăмăлсем ÿссе пынине Венгрири радио çакăн пек пĕлтерни кăтартса парать: юлашки кунсенче Будапештра тата провинцире листовкăсем нумай сарăлнă, çав листовкăсем «çынсене хумхатаççĕ, пăлханма хистеççĕ», тенĕ радио.

«Çĕршывăн хальхи лару-тăрăвне шута илсен, çавăн пек листовкăсем сарнăшăн питĕ хытă ятламалла, — тесе хăратса калать Венгрири радио. — Влаçсем çавăн пек листовкăсем саракансене хирĕç çирĕп мерăсем йышăнаççĕ. Çак çынсенчен нумайĕшне тытса хупнă ĕнтĕ, вĕсем пирки халь следстви пырать». Листовкăсем сарнине пăлханма хистекен ĕç тесе шутласа, вĕсене саракансене персе вĕлермелле приговорсем йышăнчĕç, тенĕ радио.

ПЕТЭНА СУД ТУМА УЙРĂМ ТРИБУНАЛ ТУНĂ

ПАРИЖ, октябрĕн 5-мĕшĕ. (ТАСС). Парижри радио пĕлтернĕ тăрăх, Париж хулин çар губернаторĕ Кениг генерал приказ кăларнă. Çав приказ тăрăх, Петэн маршала тата унăн министерствисен паллă 50 членне суд тума уйрăм трибунал тăваççĕ. Французсен ултă паллă генералĕ çав трибунал членĕсем пулаççĕ. Полицие — суд тумалли çынсене тытса хупма тата вĕсене суд тума кирлĕ даннăйсене пухма хушнă.

ИТАЛИ ФАШИСЧĔСЕНЕ СУД ТУМА ПУÇЛАÇÇĔ

РИМ, октябрĕн 4-мĕшĕ. (ТАСС). АФИ агентстви пĕлтернĕ тăрăх, çитес кунсенче верховнăй трибунал Итали банкĕн директорĕ пулнă Аццолинне суд тума пуçлать. Аццолини вăл Италин ылттăн запасне нимĕçсене панă. Аццолинне айăплакан статьясем тăрăх, трибунал ăна асаплантарса вĕлермелли приговор йышăнма та пултарать.

Финлянди полицийĕн начальникĕ Швецие тарса пынă

СТОКГОЛЬМ, октябрĕн 2-мĕшĕ. (ТАСС). «Дагенс Нюхетер» хаçат çапла çырать: «Финляндин государство полицийĕн начальникĕ пулнă Антони икĕ эрне каярах Швецие тарса пынă. Ăна Швеци полицийĕ тытса чарнă, мĕншĕн тесен унăн докуменчĕсем йĕркеллĕ пулман».

Ответлă редактор В. Я. ЯКОВЛЕВ.

ШУПАШКАРТИ КИНОТЕАТР
комсомолецсемпе çамрăксен кинофестивалĕ кунĕсенче
çакăн пек фильмсем кăтартать:
Октябрĕн 7-мĕшĕпе 8-мĕшĕнче
«ПОДВОДНАЯ ЛОДКА Д—9»
Октябрĕн 9-мĕшĕпе 10-мĕшĕнче
«ВО ИМЯ РОДИНЫ»
Кашни сеанс умĕн лекци пулать.
Сеанссем çак вăхăтра пуçланаççĕ:
12, 14, 16, 18, 20, 22 сехетре.

ЧĂВАШПОТРЕБСОЮЗ
ноябрĕн 15-мĕшĕнчен пуçласа потребкооператив системи валли бухгалтерсем вĕрентсе хатĕрлеме суту-илÿпе кооператив шкулĕ уçать. Унта пĕр çул вĕренмелле. Туллимар вăтам шкултан вĕренсе тухнисене 16 çула çитнисене тата унтан асларахисене илеççĕ. Вĕреннĕшĕн укça тÿлемелле мар. Уйăхне 250 тенкĕ стипенди параççĕ. Столовăй пур. Вĕренме кĕрес текенсен заявленипе пĕрле çакăн пек документсем ямалла: мĕн чухлĕ вĕреннине кăтартакан справка тата сывлăх мĕнли çинчен калакан справка.
Адрес çапла: гор. Чебоксары, ул. Карла Маркса, 3, Отдел кадров Чувашпотребсоюза.

РЕДАКЦИ АДРЕСĔ: г. Чебоксары, ул. Володарского, 5, Дом печати, ТЕЛЕФОНСЕМ: редакторăн — 0—67, заместительпе секретарĕн — 4—26, парти пурнăç пайĕн 3—99, промышленноçпа ялхуçалăх пайĕсен 5—31, издательство конторин — 0—23.
НТ 00729. Типография № 1, Управления полиграфпромышленности при СНК ЧАССР, Заказ № 2. ф. 6. 59×42 п. л. Тираж 16.000 экз.